

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

Vad driver dig till handling?

En kvalitativ studie om föräldrars resonemang vid
livsmedelsval och måltidssituationer

Malin Arvidsson
Frida Johansson
Sandra Nilsson

Kandidatuppsats 15 hp

Program: Hälsopromotionsprogrammet inriktning kostvetenskap
Vt 2015

Handledare: Lena Gripeteg

Examinator: Christel Larsson

Rapportnummer: VT15-24

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

Kandidatuppsats 15 hp

Rapportnummer:	VT15-24
Titel:	Vad driver dig till handling? - En kvalitativ studie om föräldrars resonemang vid livsmedelsval och måltidssituationer.
Författare:	Malin Arvidsson, Frida Johansson & Sandra Nilsson
Program:	Hälsopromotionsprogrammet inriktning kostvetenskap
Nivå:	Grundnivå
Handledare:	Lena Gripeteg
Examinator:	Christel Larsson
Antal sidor:	40 (inklusive bilagor)
Termin/år:	Vt 2015
Nyckelord:	Familjer, föräldrar, intervjustudie, kvalitativ innehållsanalys, livsmedelsval, måltidssituationer, observation.

Sammanfattning

I dagens konsumtionssamhälle finns ett nästintill oändligt antal valmöjligheter som sätter konsumentens värderingar i relation till dennes resurser, på sin spets. Att agera utifrån sina egna värderingar som individ kan vara svårt, så hur är det då när du ansvarar för fler personer vid val av livsmedel och hur påverkar detta måltidssituationerna i en familj? Studiens syfte är att utforska aspekter som är av betydelse vid livsmedelsval och måltidssituationer hos familjer med hemmaboende barn. Insamlingen av data har skett genom deltagande observationer vid föräldrarnas livsmedelsinköp samt med kompletterande intervjuer. Materialet har analyserats genom en kvalitativ innehållsanalys.

Nio kategorier sammanställdes som syftar till att förklara familjers livsmedelsval vid matinköp och vid måltidssituationer. Kategorierna utgörs av Butikens egenskaper, Produktens egenskaper, Etiska ställningstaganden, Familjedynamik, Matglädje, Resurser, Vanor, Bekvämlighet och Planering. Resultatet visar att livsmedelsval och måltidssituationer ur ett familjeperspektiv innefattar en hel del anpassning där det hela tiden är en balansgång att kompromissa mellan medlemmarnas preferenser och viljor. Maten som en samlingspunkt är ofta högt prioriterad och detta är även något deltagarna gärna vill föra vidare till sina barn, att mat är trevligt och inte bör innefatta något tvång. Slutsatsen av studien är att de bakomliggande aspekterna kring livsmedelsval och måltidssituationer är, i enlighet med tidigare forskning, komplexa. En aspekt är oftast inte helt oberoende av någon annan och de övriga familjemedlemmarnas åsikter och preferenser har en inverkan på de beslut som tas, både direkt och indirekt.

Förord

Vi skulle vilja utbringa ett stort tack till alla våra deltagare som ställt upp på både observationer och intervjuer i samband med denna uppsats. Er vilja att dela med er av era liv och tankar har varit ovärderliga. Ytterligare tacksamhet ges även till familj och vänner som ställt upp och peppat under uppsatsens gång. Avslutningsvis vill vi visa en tacksamhet gentemot varandra, för att vi kontinuerligt under arbetet stöttat, kompletterat varandra och lockat till skratt i lägen där processen upplevts tung.

Vi vill även visa tacksamhet till vår handledare Lena Gripeteg, för att hon återkopplat med tankar och inspirerat oss till nya insikter.

Uppsatsen har genomförts med en jämställd arbetsfördelning mellan författarna.

Malin, Frida & Sandra

Innehållsförteckning

Introduktion	5
Syfte	5
Frågeställningar.....	5
Bakgrund	6
Individen som konsument.....	6
Det fria valet	6
Rekommendationer	7
Konsumtionen i Sverige	7
Maten ur ett familjeperspektiv.....	8
Tidigare modeller, koncept och mätinstrument	9
Metod	10
Design.....	10
Urval.....	10
Datainsamling.....	11
Databearbetning och analys.....	12
Etiska överväganden	12
Resultat	13
Butikens egenskaper	15
Produktens egenskaper.....	15
Etiska ställningstaganden	17
Familjedynamik.....	18
Resurser.....	20
Bekvämlighet	21
Planering.....	21
Resultatsammanfattning	22
Diskussion	23
Metoddiskussion	23
Resultatdiskussion	25
Slutsatser och implikationer.....	27
Referenser	29
Bilagor	33
Bilaga 1, Informationsbrev till deltagare	33
Bilaga 2, Observationsmall.....	34
Bilaga 3, Intervjuguide.....	35
Bilaga 4, Utdrag ur analysmaterial	36

Introduktion

Dagens konsumenter har en uppsjö av valmöjligheter vid livsmedelsinköp. Möjligheten att utifrån eget valt perspektiv handla exempelvis ekologiskt, ekonomiskt eller hälsosamt är alla dilemman som människor ställs inför vid val av livsmedel (Dagevos & van Ophem, 2013). Valet av perspektiv kan emellertid vara svårt nog att ta i ett ensamhushåll, frågan är då hur det ser ut när man inte längre bara handlar till sig själv utan har en hel familj att ta hänsyn till? Det har forskats mycket på konsumtionsvanor och livsmedelsval för den enskilde individen men familjen som enhet är underrepresenterade inom området (Roos, Letho & Ray, 2012). Medlemmarna i en familj kan alla ha olika preferenser, behov och värderingar, vilket gör det svårt att tillgodose alla på en och samma gång. Inhandlingen av livsmedel är ofta en syssla som tillskrivs föräldrarna (Roos, Letho & Ray, 2012), en syssla som anses vara central i familjelivet och som samtidigt ger en viss makt över familjens livsmedelskonsumtion (Delormier, Frohlich & Potvin, 2009).

Det har dock visats att barnen får allt mer inflytande i de beslut som tas (Nørgaard, Bruns, Christensen & Romero Mikkelsen, 2007). Med tanke på att cirka 60 % av den svenska befolkningen bor i hushåll som innefattar fler än de själva (Statistiska centralbyrån, 2013a) finns det definitivt ett intresse av att undersöka hur livsmedelsvalen i dessa hushåll arbetas fram och vad de grundas i. För att nå större förståelse kring familjers livsmedelsval kan det vara av intresse att göra djupare undersökningar ur familjemedlemmars perspektiv, vilket i denna studie gjorts genom deltagande observationer vid föräldrars livsmedelsinköp följt av kompletterande semistrukturerade intervjuer gällande livsmedelsval och måltidssituationer.

Syfte

Att utforska aspekter som är av betydelse vid livsmedelsval och måltidssituationer hos familjer med hemmaboende barn.

Frågeställningar

- Vilka aspekter har betydelse vid köp av olika livsmedel och hur prioriteras dessa?
- Vilket inflytande har barnen vid familjens måltidssituationer och vid köp av livsmedel?
- Vilka aspekter anses vara av betydelse vid måltidssituationer och hur påverkas den gemensamma måltiden av familjemedlemmarnas preferenser?
- Vilka tankar och värderingar kring mat och livsmedelsval vill föräldrarna föra vidare till sina barn?

Bakgrund

Individen som konsument

Som människa finns ett behov av att konsumera, oavsett om det handlar om mat, dryck eller kläder med mera. Konsumtion kan definieras som att förtära eller förbruka (Johansson, 2007) och menas vara något näst intill oundvikligt. "It is increasingly acknowledged that consumption can only be ignored by losing contact with social reality." (Dagevos & van Ophem, 2013, s. 1475). Valet i sig kan ses som konsumentens bästa vän och att detta kan appliceras på alla konsumerbara varor (Gabriel & Lang, 2006). Att konsumera är därmed en del av den sociala kontext som människor befinner sig i. Vad, hur och när man konsumerar är faktorer som kan bidra till en individs identitet (Lindeman & Sirelius, 2001). Konsumtionen av mat är dessutom en central del i konsumentens liv, även om det finns en stor komplexitet och variation i matvalen som är svår för forskare att fånga upp (Steenkamp, 1997).

Det fria valet

Inom konsumentbranschen finns ett behov och en vilja av att ha ett brett sortiment tillgängligt som ger konsumenten rätten att själv välja vad de vill lägga sina pengar på (Gabriel & Lang, 2006). Ekström (1990) menar att människans val av mat först och främst görs utifrån vilka ansträngningar och vilket arbete det krävs för att få tag i födan, medan arbetsinsatsen för tillagning och näringsinnehållet kommer strax därefter. Att ha ett fritt val i livsmedelsarenan innebär numera inte bara att ta ställning till vilka produkter som är fördelaktiga utifrån de aspekter Ekström (1990) tar upp. I dagens läge finns en uppsjö av olika ställningstaganden som skapats i takt med att medvetenheten, produktionen, innovationen och utbudet ökat. Förutom pris är aspekter som näringsinnehåll, djurhållning, hållbarhet, ekologiskt framställda livsmedel, smak och tillsatsinnehåll heta diskussionsämnen vid val av livsmedel (Dagevos & van Ophem, 2013), samt att valen i nuläget kan fungera som ett sätt att uttrycka sin personlighet (Lindeman & Sirelius, 2001). Lusk och Briggeman (2009) menar att majoriteten rankar säkerhet som det främsta värdet de baserar sina val på vid köp av livsmedel, tätt följt av priset. Med säkerhet menas i vilken utsträckning livsmedelskonsumtion inte orsakar sjukdom (Lusk & Briggeman, 2009). Säker mat kan även kopplas samman med begreppet kvalité (Grunert, 2005), även om kvalitén i sig inte rankas som den avgörande faktorn om det är så att konsumenten inte anser att varan är värd sitt pris (Grunert, 2005).

Även inkomst- och prisförändringar är viktiga aspekter vid livsmedelskonsumtion, samt hälso- och matintresse och miljö/klimatpåverkan spelar in (Jordbruksverket, 2012). Hälsoaspekten har varit omdiskuterad de senaste åren, framförallt i media, och har lett till en hälso-medvetenhet bland konsumenterna vilket till viss del även speglas i konsumtionsutvecklingen (Jordbruksverket, 2012). I vissa fall överensstämmer dock inte intentionen att exempelvis konsumera hälsosamt eller miljömedvetet med själva handlingen, då olika intentioner kan hamna i konflikt med varandra och bilda ett gap (Frostling-Henningsson, Hedbom & Thureson, 2010). Det kan även vara att valet i sig kan leda till en rädsla för att välja fel, främst i de fall det finns ett överflöd av valmöjligheter (Gabriel & Lang, 2006).

Rekommendationer

I Sverige finns rekommendationer för hur mycket av respektive näringsämne som man bör äta för att kroppen ska få i sig tillräckligt för att kunna fungera och utvecklas. Rekommendationer finns både för barn och vuxna och de återges i Nordic Nutrition Recommendations 2012 (NNR 2012) (Nordic Council of Ministers, 2014). Rekommendationerna behandlar endast näringsämnena i sig och tar inte upp dem i form av livsmedel. Livsmedelsverket (2015a) tillgängliggör information till svenska folket för att underlätta valen av livsmedel och främja en god kosthållning. Informationen som finns att tillgå är mestadels utformad i lättförstådda texter för att göra råden så enkla som möjligt att följa. Ett exempel på detta är de tio kostråd för vuxna som Livsmedelsverket (2015b) byggt upp utifrån de rekommendationer som ges i NNR 2012 (Nordic Council of Ministers, 2014). Råden innefattas bland annat av att äta mycket frukt och grönt, att i första hand välja fullkornsprodukter, att välja nyckelhålmärkta produkter, äta fisk ofta samt att använda flytande margarin och olja i matlagningen (Livsmedelsverket, 2015b). Råd gällande barn mellan 2-18 år innefattar även ett extra fokus på att förse sina barn med näringstät mat samt tips på hur man som förälder kan göra för att lyckas uppnå rekommendationerna för intag av frukt och grönt (Livsmedelsverket, 2015c). En studie visar att föräldrar är medvetna om råden som Livsmedelsverket ger (2015b; 2015c) men att långt ifrån alla följer dem (Johansson & Söderlund, 2014).

Andra exempel på resurser som Livsmedelsverket promotar är Nyckelhålet (Livsmedelsverket, 2015d), en märkning på produkter innehållandes mindre salt, fett och socker och en högre andel fibrer. Märkningen ska underlätta för konsumenter att göra mer hälsosamma val och skapades i Sverige under 1980-talet av ICA Sverige för att sedan överlåtas till Livsmedelsverket 1989 (ICA Gruppen, 2014). Efter detta har märkningen även spridit sig till Norge, Danmark och Island (Livsmedelsverket, 2015d). En vidare välkänd resurs för hur man kan komponera samman en måltid genom att visa proportioner i upplägget mellan olika livsmedelsgrupper är tallriksmodellen (Livsmedelsverket, 2015e). Utöver de tidigare nämnda resurserna tillhandahålls även information kring hur man kan handla och äta miljösmart för att minska matens påverkan på miljön (Livsmedelsverket, 2015f).

Konsumtionen i Sverige

Konsumtionen av olika livsmedel i Sverige mäts årligen av Jordbruksverket (2015). Statistik som avser utvecklingen mellan 2006-2010 pekar på att konsumtionen av näringsfattiga livsmedel som läsk, godis, glass och socker har minskat, samtidigt som konsumtionen av vin, grädde och smör ökat (Jordbruksverket, 2012). Livsmedelsstatistik visar dock att försäljningen av sötsaker, som choklad, godis och glass har ökat med 4,7 % sen 2012 (Statistiska centralbyrån, 2013). En europeisk studie visar även att barn i Europa får i sig upp till ett hekto sockerarter om dagen (Svensson et al., 2014). Kategorin sockerarter innefattas alla mono- och disackarider som exempelvis glukos, fruktos, sackaros och laktos. Här bör alltså poängteras att det uppmätta sockret inte enbart kommer från godis, glass och sötsaker utan också naturligt socker som finns i frukt och mejeriprodukter. I Sverige är sockerintaget för barn större under fredagar och helger jämfört med övriga veckodagar och nästan en fjärdedel av all energi barn får i sig utgörs av livsmedel innehållande både mycket socker och fett men som har ett lågt näringsvärde (Livsmedelsverket, 2015c). Den mest positiva utvecklingen som skett under perioden 2006-2010 är att konsumtionen av frukt och bär ökat (Jordbruksverket, 2012). Konsumtionen av lättmargarin och olja har minskat, vilket går emot rekommendationer om att basera större delen av sitt matfettsintag på dessa livsmedel (Livsmedelsverket,

2015b). Utvecklingen i sin helhet tros kunna bero på det ökade matlagingsintresset samt diskussionen kring huruvida vad som anses vara "äkta vara" (Jordbruksverket, 2012).

Trots ovanstående rekommendationer kring kost visar bland annat en rapport från Folkhälsomyndigheten (2010) att varannan man och var tredje kvinna i Sverige lider av övervikt. Konsumtionen av exempelvis läsk har stagnerat men är fortfarande på en hög nivå med 85 liter läsk per person/år. Rapporten visar också att endast 14 % av kvinnorna och 5 % av männen når upp till kostrådet om att äta frukt och grönsaker fem gånger om dagen (Folkhälsomyndigheten, 2010).

Maten ur ett familjeperspektiv

Att äta och få i sig energi och näring är en absolut nödvändighet för att kroppen ska överleva och utvecklas. Alla kroppens processer kräver energi och den tillförs via kosten. Att förse sin familj med mat är en central del i familjelivet (Delormier, Frohlich & Potvin, 2009), varpå denna syssla vanligtvis utförs av föräldrarna (Roos, Letho & Ray, 2012). Maten och ätandet har en central roll i hur familjers relationer ser ut samtidigt som det har en direkt påverkan på familjemedlemmarnas näringsintag (Delormier, Frohlich & Potvin, 2009). Dagens familjestrukturer skiljer sig mot hur familjen såg ut i mitten av 1900-talet, då kvinnorna till största delen var hemma och skötte hushållet (Nørgaard, 2009). Idag arbetar kvinnor ofta utanför hemmet i samma utsträckning som männen samtidigt som varje enskild familjemedlem har egna aktiviteter som tar upp delar av den tid som tidigare spenderades tillsammans med familjen. Att tiden som spenderas tillsammans reducerats har lett till en mer öppen och demokratisk kommunikation där barnen ges större inflytande i de val som rör familjen (Nørgaard, 2009). Hur familjen kommunicerar med varandra, tillsammans med familjens normer och övertygelser, kan under en gemensam term kallas för familjens interna dynamik (Steinmetz & Peterson, 2000).

I en familj är sannolikheten stor att medlemmarnas preferenser skiljer sig åt och att de därmed uppskattar olika livsmedel. En studie visar på att mödrar tar sina barns preferenser, i samspel med andra aspekter, i beaktande när de står inför valet för vad de ska förse sina barn med för dryck (Hoare et al., 2014). Mödrar är även mer benägna att förse sina barn med sockerrika drycker ju äldre barnen blir. Nørgaard (2009) menar dock att preferensen för sötsaker, och andra bekanta livsmedel, främst finns hos de yngre barnen och att preferenserna sedan utvecklas i takt med stigande ålder. Den största anledningen till att ungdomar lär sig att tycka om "vuxna" smaker som kaffe, alkohol och starka kryddor, tros vara deras önskan om att inte längre klassas som barn utan som en del av vuxenvärlden (Nørgaard, 2009). Smakpreferenser är således något som kan ändras över tid och det sociala sammanhanget kan vara en bidragande faktor till förändring (Furst, Connors, Bisogni, Sobal & Winter-Falk, 1996).

Barn har också en tendens till att ta efter sina föräldrars vanor, vilket bland annat visas genom att det finns ett samband mellan föräldrars och deras barns intag av snacks (Brown & Ogden, 2004). De matvanor som finns under barndomen följer i stor utsträckning även med upp i vuxenlivet (De Backer, 2013), vilket bland annat kan påverkas av vilka matlagingskunskaper som erhållits. Mödrarna har den största rollen när det kommer till att överföra sina matlagingskunskaper till barnen, kunskaper som erhålls genom att barnen själva är med och observerar under sin uppväxt (De Backer, 2013). Det råder en oenighet i huruvida själva handlingen innefattas i definitionen av att "laga mat" (Fjellström, 2007). Väljer man dock att inkludera inköpen av livsmedel i begreppet kan det vara av intresse att låta barnen följa med till affären

för att även här kunna observera och ta med sig kunskaper på det sätt som De Backer (2013) talar om.

Under senare år har barnen fått allt större inflytande när det kommer till vad som förtärs i en familj (Nørgaard, Bruns, Christensen & Romero Mikkelsen, 2007), samtidigt som det visats att familjer med inflytelserika barn gör ohälsosammare matval (De Bourdenaudhuij & Van Ost, 1998). Inflytandet kan vara både direkt och indirekt, varav det senare utgörs av de tillfällen då föräldrarna är medvetna om vad barnen vill ha och försöker tillgodose detta utan någon direkt interaktion med barnet/barnen (Haselhoff, Faupel & Holzmüller, 2014). Relationen mellan familj och livsmedelsval kan emellertid inte förklaras genom endast barnens inflytande, utan valen kan också formas genom en social struktur skapad av normer och mening (Delormier, Frohlich & Potvin, 2009). För att kunna agera utifrån detta krävs både auktoritativa och ekonomiska resurser. Den auktoritativa resursen kan exempelvis visa sig i form av makten att bestämma över vad familjemedlemmarna ska konsumera. Begränsningar kan skapas när resurserna inte är optimala (Delormier, Frohlich & Potvin, 2009). Till exempel kan detta ske när variationsmöjligheterna försämras genom att en familjemedlems smakpreferenser är begränsade, vilket gör att det blir svårare för personen med auktoritet att handla och förse familjen med livsmedel som gör att alla medlemmar blir nöjda (Delormier, Frohlich & Potvin, 2009). I dessa lägen när preferenserna skiljer sig åt kan strategier utvecklas där medlemmarna väljer att äta vissa saker vid vissa tillfällen, exempelvis när någon i familjen inte är hemma eller vid restaurangbesök (Furst, Connors, Bisogni, Sobal & Winter-Falk, 1996).

Tidigare modeller, koncept och mätinstrument

Det finns en rad olika modeller, koncept och formulär som syftar till att förklara vad som ligger bakom ett livsmedels- eller matval, både ur en kvantitativ och en kvalitativ utgångspunkt. Bland de mer etablerade finns *Food Choice Questionnaire* (FCQ), ett frågeformulär som innefattar nio olika kategorier som tillsammans berör 36 olika motiv för matval (Steptoe, Pollard & Wardle, 1995). Under senare år har formulärets kategorier utökats med bland annat nya etiska motiv (Lindeman & Väänänen, 2000) och har använts flitigt i forskning relaterad till matval runt om i världen (Fotopoulos, Krystallis, Vassallo & Pagiaslis, 2009). FCQ exkluderar dock de motiveringar och tankar som ligger bakom valen. Modeller som däremot innefattar både vad som har betydelse och varför är *Conceptual model of the food choice process* (Furst, Connors, Bisogni, Sobal & Winter-Falk, 1996), *Conceptual model for consumer behaviour with respect to food* (Steenkamp, 1997) och *Food Consumption Value* (Dagevos & van Ophem, 2013).

Gemensamt för modellerna är att de alla innehåller olika kategorier eller grupperingar som menas vara mer eller mindre viktiga vid val av både vad som köps hem och vad som förtärs. En annan gemensam faktor för dem är att ingen av dem inkluderar den sociala aspekten som familjedynamiken står för (Steptoe, Pollard & Wardle, 1995; Furst, Connors, Bisogni, Sobal & Winter-Falk, 1996; Steenkamp, 1997; Dagevos & van Ophem, 2013). Roos, Letho och Ray (2012) valde därför att modifiera FCQ och forma om formuläret till vad de kallar *Family Food Choice Motives* (FFCM), som utgår från att familjen är en enhet och att de val som föräldrarna gör baseras på detta. Sett utifrån denna synvinkel behövs mer forskning som visar på hur familjekontexten påverkar livsmedelsval.

Metod

En mikro-etnografisk studie bestående av nio stycken deltagande observationer med uppföljande enskilda intervjuer genomfördes. På grund av tidsbrist fanns inte möjligheten att genomföra en fullskalig etnografisk studie då det oftast kräver längre tid ute på fältet (Bryman, 2011) och därför valdes denna nedskalade mikrovariant. Syftet med att välja två kompletterande metoder var att en observation ger svar på vad människor gör medan en intervju studerar vad människor säger att de gör (Tjora, 2011). Den kvalitativa forskningen är nyfiken och utforskande och strävar efter att skapa en förståelse för hur människors liv formas genom handlingar snarare än att anta att förklaringen finns i specifika faktorer. Med detta som bakgrund genomfördes en kvalitativ intervjustudie då detta bäst relaterade till och gick att applicera på studiens syfte och frågeställningar. Observation lyfts fram som en utav de främsta metoderna för att skaffa sig kunskap om hur verkligheten ser ut då man får tillgång till en social situation som inte har tolkats eller formats i förväg utav de som deltar (Tjora, 2011).

Enligt Kvale och Brinkmann (2009) finns tre nyckelfrågor man bör arbeta utifrån vid planering av en intervjustudie. Dessa utgörs av intervjuens *vad*, *hur* och *varför*, där svaret på det förstnämnda erhålls genom att skaffa sig förkunskap inom ämnet (Kvale & Brinkmann, 2009). Vid studiens inledning skapades en översiktsskild av tidigare forskning inom området för att sedan kunna avgöra vilken eller vilka delar som var värda att fördjupa sig i. Litteraturunderlag söktes främst fram via databaserna PubMed, CINAHL och Business Source Premier, samt via Institutionen för kost- och idrottsvetenskap. Parallellt med sökandet av tidigare forskning studerades litteratur gällande vetenskapliga forsknings- och analysmetoder noggrant för möjligheten att genomföra studien på bästa möjliga sätt. Mer utförliga beskrivningar av varje metoddel följer i underrubrikerna nedan.

Design

Studien hade en induktiv ansats och var av kvalitativ form med explorativ design, bestående av nio stycken deltagande observationer i kombination med uppföljande enskilda intervjuer. Tanken med explorativa intervjuer var att hålla frågorna öppna och ostrukturerade för att ge utrymme för reflektion och mer djupgående svar hos deltagarna (Kvale & Brinkmann, 2009).

Urval

På grund av tidsbegränsning gjordes ett strategiskt urval där personer som uppfyllde kraven för målgruppen rekryterades via egna kontakter eller genom sociala mediet Facebook. Kraven innefattade att deltagaren skulle vara en förälder med hemmaboende barn, antal barn och ålder hade ingen betydelse. Nio stycken föräldrar ställde upp, åtta kvinnor och en man. Utav dessa var två ensamstående och övriga sju deltagare levde tillsammans med en partner, tillika barnets eller barnens andra förälder. De två ensamstående föräldrarna bodde tillsammans med sina barn varannan vecka.

Ett informationsbrev (se bilaga 1) utformades som deltagarna fick ta del av innan observations- och intervjutillfället. Brevet innehöll en tydlig beskrivning av studien och dess genomförande samt information gällande konfidentialitet och informerat samtycke (Kvale & Brinkmann, 2009). Då en kvalitativ forskningsstudie innebär att man kommer väldigt nära in på deltagarna är det viktigt att kontakten mellan deltagare och forskare präglas av en ömsesidig respekt och tillit (Tjora, 2011).

Datainsamling

Datainsamlingen bestod av två delar för varje deltagare; en deltagande observation och en uppföljande intervju som skedde i direkt anslutning till den genomförda observationen. Vid en deltagande observation är forskarens roll öppen vilket innebär att deltagaren är medveten om att denne observeras (Tjora, 2011). Detta gör studien mer försvarbar ur etisk synvinkel. Tid och plats för observationen bestämdes efter deltagarens önskemål och på plats i butiken fick denne en kort återberättelse av studiens syfte samt en förklaring gällande genomförandet och dess ungefärliga tidsåtgång. Eftersom det var en deltagande observation höll sig observatören i bakgrunden men flikade stundtals in med frågor baserade på de iakttagelser som gjordes. Dessa frågor kunde gälla specifika livsmedelsval eller mönster som observatören noterat. Observatören såg till att hålla sig neutral i sina formuleringar när frågorna ställdes för att inte påverka deltagaren. Som observatör är det viktigt att anpassa graden av interaktion genom att låta situationen avgöra hur pass aktiv man ska vara (Tjora, 2011). Detta kan ske genom en värdering av den information man tror sig få ut av att ställa en viss fråga eller påvisa en iakttagelse.

Exempel på frågor som ställdes var:

- “Jag lade märke till att de grönsaker du valde var ekologiska. Hur kommer det sig?”
- “Hur kommer det sig att du valde just det märket på kyckling?”
- “Jag uppmärksammade att du stod och läste på förpackningarna innan du valde vara. Vad var det du var intresserad av?”

Observationerna spelades in med hjälp av en mobiltelefon efter medgivande från deltagaren som innan observationen fått information om ljudinspelningens syfte. Efter observationen transkriberades det material som svarade till studiens syfte. Uttalanden som inte på något sätt var kopplade till ämnet livsmedelsval, familjen eller matvanor samt samtal som fördes av människor i bakgrunden lämnades därför utanför transkriberingen då det ansågs sakna relevans. Vid en av observationerna fördes dock ingen ljudinspelning då den bullriga miljön i butiken försvårade för en användbar ljudupptagning.

Under observationerna fördes även stödanteckningar, så kallade fältanteckningar (Tjora, 2011), för att fånga viktiga observationer och intryck som sedan skrevs ut i sin helhet efter avslutad observation. För att underlätta datainsamlingen utformades en förenklad variant av ett observationsschema (se bilaga 2), en teknik som annars mest används inom kvantitativ forskning vid strukturerade observationer (Bryman, 2011). Schemat bestod av livsmedelskategorier så som “Frukt & grönt”, “Kött & chark” och “Mejeri”. Med hjälp av schemat fördes lättare anteckningar och observationer under rätt livsmedelskategori direkt, något som låg till grund för att på ett smidigt sätt kunna sammanställa datan och se mönster gällande val av livsmedel inom varje kategori. Efter avslutad observation togs en fotokopia av kvittot för att fungera som eventuell minneshjälp under analysen men visade sig senare under arbetsprocessen inte behövas.

Observationerna följdes upp med enskilda intervjuer om cirka 30 minuter för att komplettera den information som framkom under observationerna. Intervjuerna skedde i direkt anslutning till besöket i butiken och genomfördes i deltagarens hem för att göra det så smidigt och bekvämt som möjligt för deltagarna. Intervjuerna var semi-strukturerade och utgick från en egen sammanställd intervjuguide (se bilaga 3) bestående av öppna frågor med möjlighet för följdfrågor och en chans för deltagarna att fördjupa sina svar (Kvale & Brinkmann, 2009). Precis

som vid observationerna spelades intervjuerna in för att intervjuaren skulle kunna fokusera på deltagaren och samtalet (Tjora, 2011).

Innan observationerna och intervjuerna ägde rum genomfördes först en testomgång där uppsatsens författare gick in i rollerna som deltagare och observatör/intervjuare. Detta för att säkerställa så att inspelningsverktygen fungerade korrekt samt validera att författarna hade samma tillvägagångssätt och syn på studiens utformning. Därefter genomfördes en pilotobservation och intervju med en deltagare. Pilotpersonen erhöll samma informationsbrev som övriga deltagare och var ej medveten om att det var en pilotstudie. Då genomförandet av pilotstudien var lyckat gjordes valet att inkludera materialet i studien.

Databearbetning och analys

Inför analysen studerades olika metoder för att avgöra vilken metod som var mest lämpad för studien. Analysen influerades av en kvalitativ innehållsanalys, en metod som syftar till att tolka och slutligen dra slutsatser om texter men även att bearbeta och analysera exempelvis observationer (Granskär & Höglund-Nielsen, 2008). Inledningsvis transkriberades det inspelade materialet och lästes igenom ett flertal gånger av alla författare för att få en överblick och känsla för materialet. Vidare valdes meningenheter ut ur texten som var relevanta och kunde svara på studiens syfte och frågeställningar. Meningsenheterna kondenserades för att göra enheterna mer hanterbara inför kodningen men utan att innehållet förändrades eller gick förlorat. Syftet med kodningen var att med ett ord eller kortare mening återigen återspegla innehållet i meningsenheterna för att därefter delas in i kategorier med tillhörande underkategorier. Genom denna process framkom både ett manifest och latent innehåll som presenteras i resultatet och senare diskuteras i uppsatsen. Ett manifest innehåll visar på det som direkt uttrycks i texten genom just kategorier och underkategorier medan ett latent innehåll handlar om en mer underliggande mening och hur forskarna tolkat texten (Graneheim & Lundman, 2003).

Etiska överväganden

Informerat samtycke, konfidentialitet, eventuella konsekvenser och forskarens roll är alla etiskt osäkra områden som är av stor vikt vid en kvalitativ studie (Kvale & Brinkmann, 2009) och som tagits i beaktande under hela arbetsprocessen. Vid första kontakten med deltagarna och i det efterföljande informationsbrevet informerades deltagarna tydligt om studiens syfte, konfidentialitet samt om att materialet kan komma att publiceras i forskningssyfte.

Vid en intervju kommer man som intervjuare nära inpå deltagaren, vilket gör att en tillitsfull och öppen stämning kan leda till avslöjanden eller uttalanden som deltagaren i efterhand ångrar (Kvale & Brinkmann, 2009) eller inte vill se citerade (Tjora, 2011). Det blev därmed än viktigare att vara selektiv vid valet av citat gällande känsliga ämnen då vi som författare står ansvariga för att man inte ska kunna identifiera deltagarna med hjälp av viss information som framkommer i studien (Tjora, 2011) samtidigt som resultatet ska vara så representativt som möjligt för forskningsområdet (Kvale & Brinkmann, 2009). Eftersom deltagarna är anonyma för läsaren är det viktigt att vid citeringen i resultatet inte kunna identifiera vem det är som sagt vad (Tjora, 2011), något som blev extra viktigt i denna studie där endast en utav deltagarna var man. Därav gjordes valet att alla som deltog i studien benämns som "deltagare", vilket gör att inget av citaten kan kopplas till någon specifik av de medverkande.

Resultat

Studien innefattar nio stycken deltagare, varav åtta kvinnor. Deltagarna kommer från olika delar av Västsverige och är i varierande åldrar. Det finns även en variation i antal barn och civilstatus. Deltagarna presenteras kort i tabell 1.

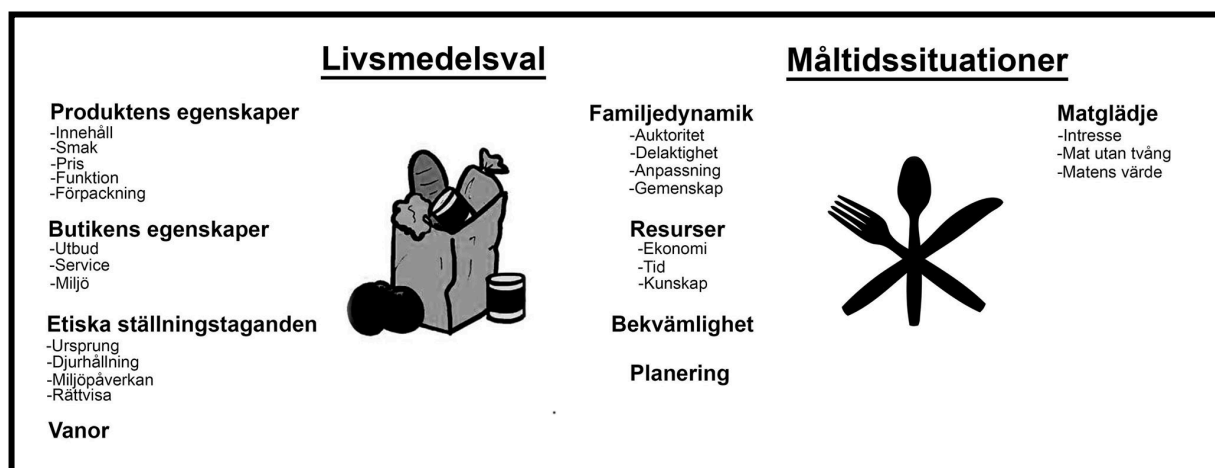
Tabell 1. Bakgrundsinformation om de nio deltagarna.

Kön	Ålder	Civilstatus	Hemmaboende barn	Bosatt i
Kvinna	25-årsåldern	Gift med man i 30-årsåldern	Dotter 2 år	Medelstor stad
Kvinna	45-årsåldern	Ensamstående	Son 10 år, dotter 9 år	Storstad
Kvinna	40-årsåldern	Gift med man i 40-årsåldern	Son 6 år	Strax utanför storstad
Kvinna	40-årsåldern	Gift med man i 40-årsåldern	Tre söner, 22,7 och 5 år	Medelstor stad
Man	40-årsåldern	Gift med kvinna i 40-årsåldern	Två döttrar 13 och 4 år, son 11 år	Storstad
Kvinna	40-årsåldern	Gift med man i 40-årsåldern	Son 9 år	Mindre stad
Kvinna	30-årsåldern	Ensamstående	Dotter 4 år	Storstad
Kvinna	45-årsåldern	Sambo med man i 45-årsåldern	Son 8 år, dotter 6 år, bonus son 13 år	Mindre stad
Kvinna	55-årsåldern	Gift med man i 55-årsåldern	Son 19 år, dotter 12 år	Medelstor stad

Deltagarna har även tilldelats en slumpmässig bokstav (A-I) oberoende av tabellen ovan för att kunna påvisa att alla deltagare finns representerade bland citaten i resultatet.

Studien resulterade i nio olika kategorier med sammanlagt 22 underkategorier, som tillsammans står för de aspekter som framkommit som betydelsefulla vid livsmedelsval och måltidssituationer hos familjer med hemmaboende barn. Kategorierna utgörs av *Butikens egenskaper*, *Produktens egenskaper*, *Etiska ställningstaganden*, *Familjedynamik*, *Matglädje*, *Resurser*, *Bekvämlighet*, *Planering* och *Vanor*. Butikens egenskaper, Produktens egenskaper, Etiska ställningstaganden & Vanor är kategorier som direkt kopplas till livsmedelsvalen medan Matglädje kopplas till måltidssituationer. Övriga kategorier speglar en överlappning mellan måltidssituationer och livsmedelsvalen där resultatet visar att måltidssituationen ofta har en betydelsefull roll i hur livsmedelsvalen formas.

Kategorierna tillsammans med underkategorier presenteras i figur 1 och förklaras mer utförligt i textavsnittet.

Figur 1. Kategorier med tillhörande underkategorier som är kopplade till livsmedelsval och måltidssituationer hos familjer med hemmaboende barn.

Butikens egenskaper

Vid val av livsmedel hos deltagarna är det tydligt att butikens egenskaper är betydande. Butikens egenskaper innefattar dess *utbud*, *service* samt *miljö*.

Utbud

Hos flera av deltagarna är utbudet en styrande faktor som kan innefatta att butiken har de produkter som de vanligtvis köper. Flera deltagare uttrycker att anledningen till val av butik är just på grund av utbudet. ”Sen gillar jag att åka å handla på Willys. För deras grönsaker och kött är så bra” (Deltagare F). Men ett stort utbud är inte alltid till sin fördel, en av deltagarna väljer hellre bort en butik med stort utbud av just den anledningen “Det fanns ICA Maxi där ute också men jag gillar inte när man kan köpa kläder också i mataffären, det kändes fel.” (Deltagare D). Ytterligare sätt som utbudet manifesterar sig på som en aspekt är vid köp av specialprodukter som endast finns i vissa butiker.

Service

Service är likaså en medverkande kraft vid val av livsmedel hos deltagarna, att bli bemött på ett trevligt sätt samt att ha en anknytning till personalen är betydelsefullt. Vidare är det även viktigt att personalen visar på kunskap om produkterna som inger ett förtroende till produkterna. “En annan anledning att köpa fisk och kött i sådana butiker är att man lär känna de som är i butiken och då kan man prata om produkten.” (Deltagare B).

Miljö

Under butikens egenskaper faller även miljöaspekten in. Ett fräscht intryck och en behaglig miljö att vistas i är en del i den totala upplevelsen och om valet står mellan två butiker kan miljön vara den avgörande faktorn i annars likvärdiga butiker. Tillsammans med ett bra utbud och en god service är detta något som deltagarna värdesätter och tar i beaktning vid livsmedelsinköp.

Produktens egenskaper

Ytterligare aspekter som är av vikt enligt deltagarna är produktens egenskaper. Analysmaterialet visar på fem underkategorier som ingår i produktens egenskaper som är av betydelse. Dessa är *innehåll*, *smak*, *pris*, *funktion* och produktens *förpackning*.

Innehåll

Flera deltagare uttrycker att innehållet spelar stor roll, framförallt att maten gärna ska vara fri från bekämpningsmedel och tillsatser, vara ekologiskt odlad/framställd samt ha ett bra näringsinnehåll. En utav deltagarna uttrycker sig som följer ”För mig betyder eko väldigt mycket. Att man inte får i sig massa bekämpningsmedel, sådana saker.” (Deltagare A) En annan deltagare stärker tesen om att produktens innehåll är av vikt genom uttalandet: ”Jag vill göra allting från grunden så mycket det går. Väldigt ren mat, skulle aldrig köpa några färdigrätter till exempel.” (Deltagare I)

Smak

Smak är inte helt oväntat en viktig del vid val av livsmedel. Materialet visar att smakaspekten kan vara en avgörande faktor vid val mellan två livsmedel med liknande egenskaper. ”Och så gillar vi den milda bättre än den vanliga naturella yoghurten” (Deltagare B) uttrycker sig en av deltagarna vid frågan om vad valet av yoghurt baseras på. Även vid likvärdiga produkter med avseende på funktion kan smaken vara avgörande trots att produkten kanske är dyrare i förhållande till andra produkter. Intervjuerna visar även att vid spontanköp kan smaken vara avgörande vid efterföljande inköp.

Pris

Varans pris är även betydelsefullt och kan beroende om det anses vara lågt eller högt ha olika betydelse. En utav deltagarna uttrycker att ”Jag tycker inte att lågt pris är någonting positivt på mat, för min del, det inger inte förtroende” (Deltagare B) medan en annan gärna letar efter produkter med lägre pris.

Jag tittar ju mycket på... pris är de ju kanske mycket. Jag tittar ju på ICA produkter. Finns det ett ICA alternativ så köper jag ju gärna de för de är billigare för mig som ICA anställd. (Deltagare C)

Tydligt är dock att majoriteten av deltagarna många gånger associerar ett lågt pris med låg trovärdighet inför produkten men att beroende av vilken vara man köper är priset olika prioriterat i förhållande till andra egenskaper som smak, funktion eller innehåll. Vissa varugrupper som kött, frukt och grönsaker har deltagarna större benägenhet att betala mer för medan vid köp av exempelvis konserver får priset gärna vara lågt. Är däremot en vanligtvis lite dyrare vara på kampanj eller deltagaren har någon slags rabatt anses det låga priset fördelaktigt.

Funktion

Under produktens egenskaper ingår även funktion som en aspekt till val av livsmedel. Funktionens betydelse kan variera beroende på produktens syfte men kan också vara den avgörande faktorn vid ett val. Exempel på detta är vid val av ekologisk jäst i jämförelse med konventionellt framställd jäst där en utav deltagarna som vanligtvis handlar mycket ekologiskt väljer en vanlig jäst framför den ekologiska på grund av att standardjästen fungerar bättre. Ytterligare exempel på värdet av funktion hos en produkt är hållbarhetsaspekten. Att maten har en lång hållbarhet är ett argument som används för att köpa en produkt.

Förpackning

Produktens utformning är ett bidragande skäl vid köp av livsmedel och flera deltagare hänvisar till mängden och storleken på produkten som ett argument. Deltagarna talar om även om hur produktens framställs genom dess förpackning. Att livsmedlet ger ett fräscht intryck och att det är synligt vad förpackningen innehåller är betydelsefullt för flera av deltagarna.

Jag gillar att köpa saker som man ser, ser produkten i. Du frågade mig om kycklingen... Jag köper inte frysta påsar för du kan inte se hur kycklingen ser ut i påsen. Och så är det med all mat. (Deltagare D)

Etiska ställningstaganden

Någon form av etiskt ställningstagande är en gemensam nämnare för de flesta av deltagarna när de väljer sina livsmedel. Varans *ursprung*, *djurhållning*, *miljöpåverkan* och *rättvisa* förhållanden för producenten är de främst påverkande aspekterna där en stor andel ekologiska och inhemska varor visade sig vara resultatet av dessa ställningstaganden.

Ursprung

Ur etisk synpunkt är ursprunget det som visar sig vara den viktigaste aspekten för deltagarna där svenska varor lyfts fram som det bästa valet, främst när det kommer till valet av kött där alla deltagare är eniga om att svenskt kött är det bästa valet.

Jag har ingen lust att köpa kött ifrån Irland, eller Brasilien eller Argentina, när det är så långväga. Där, där kan jag nog faktiskt säga att jag är mest petig på. Man kan ju fundera på vart det kommer ifrån. (Deltagare E)

Köttet är svenskt. Där har vi inte varit inne på eko kött än men svenskt kött köper vi... Det känns trevligare att det inte har behövt åka land och rike runt. (Deltagare C)

Förutom svenskt ursprung uppskattas även närproducerade produkter. En av deltagarna nämner även att denne gärna skulle åka till en bonde för att köpa sitt kött och en annan väljer att köpa den korv som är producerad närmast hemmet.

Djurhållning

Vikten av god djurhållning är en aspekt som lyfts av deltagarna, främst vid valet av kött och ägg. Det verkar även finnas ett samband mellan att värna om djurens bästa och just köttets ursprung då de flesta deltagare anser att svenska djur har bättre levnadsförhållanden och därmed faller valet på svenskt kött, men det tycks ändå vara djurhållningen som spelar den avgörande rollen.

Sen då om man går över då till köttet då tänker jag på svenskt kött. För där tror jag att de har bättre kontroll exempelvis än vad de har i Danmark. Ja, jag tänker djurhållningen. Och vad djuren äter och hur de blir behandlade. (Deltagare F)

Miljöpåverkan

Att värna om miljön är ett ställningstagande som tydligt avspeglas i andelen ekologiska varor som köps hem. De deltagare som i butiken valde mycket ekologiska varor är även de som i störst utsträckning menar att de tänker på miljön när de handlar mat. Minskade transporter och utsläpp är två starkt bidragande faktorer till att man väljer att handla miljövänligt samt för att undvika produkter innehållande ingredienser som vid framställning skadar miljön.

Det är också etiska saker. Vi tittar efter palmolja i produkterna, det köper vi inte om vi ser. Å ja, det är i första hand miljöpåverkan. (Deltagare B)

Att handla med omtanke för miljön menar deltagare B även är ett sätt att göra ett avtryck. Genom att välja varor med en specifik märkning som kanske kostar mer ger det effekten att butiken måste utöka utbudet. ”Sen att köpa ekologiskt, särskilt då KRAV-märkt, är ju någonting som sätter ett avtryck, det är någonting som märks.” (Deltagare B)

Rättvisa

Goda arbetsförhållanden samt att gynna mindre eller lokala producenter är alla aspekter som faller in under kategorin rättvisa. Bakom alla livsmedel och varor som produceras finns det människor som utfört ett arbete, något som några av deltagarna tycker är viktigt att poängtera.

Dels att de liksom att de som gör de får en lön för de. Just fair trade saker. Det klart att det är viktigt för jag själv är ju egenföretagare och vet att de inte alltid är så lätt... Att man faktisk förstår att de är någon som jobbar som bonde och försöker få det att gå runt. (Deltagare A)

Frågan om rättvisa gäller inte bara själva arbetsinsatsen utan även hur mindre företag står sig i konkurrens med större. En deltagare väljer vid flera tillfällen att gynna den mindre butiken för att undvika att den försvinner. Valet att gynna mindre eller lokala företag bottnade även i ett missnöje gällande hur stora livsmedelsaktörer bedriver sin verksamhet. ”Vissa företag, som det där jag sa med Arla till exempel, jag tycker inte om hur det företaget betar sig. Då handlar vi inte de produkterna.” (Deltagare B)

Familjedynamik

Familjens dynamik kan utspela sig på flera olika sätt. Materialet visar på fyra underkategorier som utgörs av *auktoritet*, *delaktighet*, *anpassning* och *gemenskap*. Dessa fyra aspekter skapar tillsammans det som valts att kallas familjedynamik, som i motsats till exempelvis produktens egenskaper och butikens egenskaper mer handlar samspelet och interaktionen mellan familjemedlemmarna.

Auktoritet

Auktoritet utspelar sig på flera vis bland deltagarna, det kan exempelvis handla om att barnen har önskemål men att föräldrarna i slutändan bestämmer vad som ska köpas. ”Och är dem med så blir det tjtat om det ena eller det andra och det får dom aldrig, det är väldigt sällan dem får sin vilja igenom.” (Deltagare C). Auktoritet manifesterar sig även genom ett maktförhållande mellan föräldrarna. Resultatet visar att föräldern som oftast handlar också har en större påverkan till vad som till slut hamnar på tallriken och har därmed ett större ansvar och inflytande över livsmedelsvalen i familjen. ”X får ju haka på då det är jag som handlar. Det är jag som lagar maten, oftast!” (Deltagare A) Köpen skiljer sig således åt mellan föräldrarna och beroende av vem som sköter inköpen kan valen av livsmedel se olika ut.

Delaktighet

Barnens delaktighet i val av livsmedel visar sig också variera från familj till familj. Det är dock tydligt att föräldrarna anser det vara viktigt för barnen att vara delaktiga i valen och även i viss del matlagningen. ”Ja han är ju med och lagar mat och så... Han är med och packar och bär och rör och smakar.” (Deltagare G) Vilka val och på vilket sätt de vill att barnen ska vara delaktiga varierar från situation till situation. Ett exempel där barnen verkar ha större inflytande är vid exempelvis ”fredagsmys”.

“Om man ska handla onyttiga saker får de vara med och bestämma. Annars får de sitta och vråka i sig dåligheter som de egentligen inte vill ha.” (Deltagare H)

Anpassning

Anpassning är även en del i samspelet mellan föräldrar och barn enligt deltagarna. Det kan ge sig uttryck genom att föräldrarna anpassar maten efter barnens ålder eller smakpreferenser

men också genom att barnen allt eftersom får anpassa sig efter föräldrarna och vad de väljer att kalla "vuxenmat". Studien visar att denna anpassning ofta sker gradvis över tid och ju äldre barnen blir desto mer anpassas efter föräldrarnas preferenser av livsmedel och mat.

Jag har inte gjort specialmat... alltså första året fick han ju sån special men annars har ju han suttit här med oss. Har vi gjort en chevretoast med så har han också fått en och så har han fått ätit det han vill... Han har fått vuxenmat, så det är tvärs om... vi har liksom försökt inkludera honom i våra goda... liksom laga vuxenmat.
(Deltagare D)

Barnens smakpreferenser visar sig spela stor roll i vad som köps eller ej men ofta handlar det mer om att komplettera med produkter som barnen gillar eller att anpassa tillbehören till måltiden efter familjemedlemmarnas olika preferenser. Det kan också vara så att vissa produkter köps endast för att bibehålla en god stämning.

Tidigt på morgonen bråkar inte jag om det så då får de det bröd som de vill ha, då köper jag det som de tycker om för jag orkar inte tjata om maten. (Deltagare H)

Anpassningen har även visat sig kunna anamma nya beteenden hos övriga familjemedlemmar som de upplever inte fanns eller såg annorlunda ut innan barnens tid. Dessa kan innefatta både mer och mindre hälsosamma beteenden till exempel nämner en deltagare att de äter mer godis för att barnen äter godis på lördagarna medan en annan deltagare nämner att det är på grund av barnen som de äter mer regelbundet.

Några av deltagarna redovisar även att de själva utgår ifrån ett restriktivt ätande som utesluter vissa produkter eller livsmedelsgrupper av olika skäl. Detta är ännu en situation där anpassningen yppar sig i form av att barnen inte inkluderas i det restriktiva ätandet då föräldrarna anser att det inte vore bra för barnen.

Gemenskap

Avslutningsvis under kategorin familjedynamik landar underkategorin gemenskap. Gemenskap är en av de aspekter som är allra viktigast i frågan om vad föräldrarna vill föra vidare till sina barn gällande måltidssituationer och livsmedelsval. Att tillsammans som en familj laga mat och äta tillsammans är viktigt, det är ett sätt att umgås. En deltagare uttrycker följande angående gemenskap. "Å vi gör det tillsammans jättemycket. Det är liksom ett sätt att umgås och när vi har folk här sitter vi ju alltid i köket." (Deltagare D). Samhörigheten visar sig som en av de starkaste krafterna inom familjedynamiken och tar sig uttryck i allt från att barnen är med och handlar till att de tillsammans lagar mat men även i förberedelserna inför att äta likväl som att duka bordet inför en måltid.

"Jag ska inte påstå att det är jämt jämt men oftast så sitter vi ner. Så man hinner PRATA, och fråga varandra saker, jag tycker det är viktigt." (Deltagare E).

Resultatet visar i relation till detta också på att det kan vara svårt att få till de stunder där man samlas kring en måltid på grund av familjemedlemmarnas olika aktiviteter och behov.

Matglädje

Matglädje behandlar i detta fall främst det som rör själva måltidssituationen och innefattar allt ifrån ett intresse för själva matlagningen till vilket förhållande man har till maten. För deltagarna finner man i denna kategori en önskan om att föra vidare en positiv syn på maten och

tar avstånd från hets, krav och tvång. *Intresse*, *Mat utan tvång* samt *Matens värde* är de slutliga underkategorierna.

Intresse

Flera utav deltagarna uttrycker att de själva eller deras partner har ett stort intresse för matlagning och ser det som något roligt och avkopplande. Intresset avspeglas även i flera av familjernas matvanor då de gärna lagar mat från grunden och enligt egen utsago "inte lägger pengar på så mycket skit." (Deltagare A). Resultatet visar även att intresset inte alltid är detsamma hos alla i familjen utan att den part som har det största intresset också är den som till stor del sköter tillagningen av maten.

"Min man tycker oftast att det är roligt att laga mat, så jag behöver oftast inte göra så mycket." (Deltagare D)

Mat utan tvång

Olika former av förbud, hets eller restriktioner är aspekter som många av deltagarna försöker hålla utanför måltidssituationen. Att föra vidare en avslappnad inställning till mat och att inte tvinga i barnen sådant de inte tycker om visar sig vara viktigt hos flera utav deltagarna.

Det ska kunna stå en godisskål på bordet och hon vet att... alltså hon tar inte, det är inte såhär värsta hetsen eller så utan det ska ganska avslappnad relation till det mesta ändå. (Deltagare I)

En deltagare tror inte att det alltid sitter i vilken mat man äter utan snarare mängden i relation till hur mycket man rör på sig. Att försöka tänka sunt menar personen är en bra utgångspunkt men påengter att det inte finns någon mat som är förbjuden.

Matens värde

Oönskat matsvinn och betydelsen av att kunna njuta av maten är de två starkaste aspekterna som visar på matens värde för deltagarna. Att behöva slänga mat är något som två av deltagarna starkt ogillar och en tredje deltagare menar att maten ska vara något njutningsfullt och "ingenting man hafsar i sig bara för att man måste" (Deltagare I). Äta är något man måste göra och maten ska därför vara ett roligt inslag under dagen där njutningen bör prioriteras högt.

Det är ju kul och det är underbart att äta GOD MAT liksom, man måste ju äta och då är det underbart om man inte står och slafsar i sig snabbmakaroner. (Deltagare D)

Resurser

För att kunna göra val eller agera utifrån sina intentioner och värderingar krävs ett antal resurser som möjliggör dessa handlingar. Resurserna har identifierats som *Ekonomi*, *Tid* och *Kunskap*.

Ekonomi

Ekonomi är en även betydelsefull aspekt vid val av livsmedel i den bemärkelsen att man måste ha "råd" att göra si eller så

”Och nu har vi ju bättre ställt om man så säger. Så nu kan man ju gå in på det här ekologiska ja lite mer”(Deltagare F).

Den ekonomiska aspekten kan således vara en avgörande faktor för hur andra aspekter kan prioriteras.

Tid

En annan resurs som framkommer som viktig är tiden. Att ha tid till att laga mat från grunden eller att ha tillräckligt med tid till att planera. En annan tidsaspekt som genomsyrar resultatet av studien är att matlagningen i sig inte får vara allt för tidskrävande. ”Jag gör oftast ganska lätt mat, det får inte ta för mycket tid.” (Deltagare H)

Ja, på vardagarna har man ju inte alltid tid. Då finns ju inte alltid tiden till att göra storkok eller långkok och allt vad det heter. Så det behöver ju vara rätt så snabba maträtter på vardagar. (Deltagare G)

En deltagare uppger att det är viktigt att själva handlingen går snabbt, medan en annan belyser hur tidskrävande det är att handla när man har barnen med sig i butiken. Deltagaren menar dock att detta inte är en situation man försätter sig i om man inte har tiden för det, utan anpassar butiksbesöket utefter när det passar in rent tidsmässigt.

Kunskap

Kunskap som resurs yttrar sig genom att valen som görs baseras på den kunskap deltagarna har eller att valen förändrats i takt med att ny kunskap erhållits. En av deltagarna talar för att kunskaper om ekologiska produkter, som denne fått genom sitt yrke, påverkar familjens livsmedelsval. Deltagaren nämner specifikt att vetskapen om skillnaderna mellan eko och icke-eko är väldigt betydande. En annan deltagare uttalar att

”Synen på mat har ju ändrats i takt med all ny kunskap jag har fått.” (Deltagare A)

Bekvämlighet

Bekvämlighet var en av de aspekter som visar sig ha betydelse främst vid två olika situationer. Det första gäller vid valet av vilken affär deltagaren väljer att handla sin mat i, då argumenten ofta genomsyras av att affären måste vara lättillgänglig genom att den ligger nära hemmet. Bekvämligheten kan även i vissa fall helt konkurrera ut butikens egenskaper ”För att ligger så nära som det gör... det är alltså främst hur butikerna ligger placerade som avgör vart man handlar.” (Deltagare C) En annan situation där bekvämligheten är av betydelse är vid själva tillagningen av livsmedlen. Vissa tar, av egen uttalad lathet, hjälp av färdiga alternativ medan andra menar att det snarare handlar om att slippa laga flera rätter och lösningen då blir att bara erbjuda ett alternativ.

Dels så är det ju ofta ganska mycket mat man lagar. Ganska skönt att laga en maträtt istället för två. För även om du kokar två kastruller pasta så är det mycket mer jobb än att göra en. (Deltagare B)

Planering

Ytterligare en aspekt som spelar in vid såväl val av livsmedel som vid måltidssituationer är planering. Resultatet visar på en varierad grad av planering hos deltagarna men det merparten av dem har gemensamt är att de ändå på ett eller annat vis planerar sina inköp. Planeringen

kan te sig på olika vis, en av deltagarna nämner exempelvis att dennes familj använder sig av en färdig matkasse med tillhörande recept varannan vecka. På frågan huruvida deras måltider ser annorlunda ut de veckorna matkassen inte levereras svarar deltagaren att det blir slarvigare när de måste planera middagarna själva. En annan del av planeringen innefattar skapandet av inköpslistor. Vissa av deltagarna menar sig ha ett stort behov av att planera sina inköp i förväg medan andra uppger sig ”gå på känsla”. En deltagare uppger att planeringen är extra viktig vid de tillfällen då barnen är med vid handlingen.

Om barnen är med och då får de ju vara ganska planerat och ofta en lista skrivet.
Och jag skriver gärna enligt kundvarvet så jag vet vad jag ska ta när jag ska ta de.
(Deltagare C)

Andra menar att planering är något som blivit av vikt i samband med barnens ankomst då man som förälder har ett ansvar för att se till att det finns mat hemma och att alla får i sig mat.

Vanor

Hos flera av deltagarna kan köp identifieras som baserades på rena vanor och sådant som etablerats under deras uppväxt. Det läggs inga större tankar bakom valet utan köpen sker automatiskt med motiveringar som exempelvis ”För mig så är vissa saker inprogrammerade - det här ska vi ha.” (Deltagare B) När den invanda produkten däremot försvinner som valmöjlighet uppstår en konflikt där konsumenten antingen måste välja ett annat märke eller helt avstå från att köpa livsmedlet.

Resultatsammanfattning

Sett utifrån studiens frågeställningar så visar resultatet att de nio ovan nämnda kategorierna, med tillhörande underkategorier, utgör de aspekter som är av betydelse vid livsmedelval och måltidssituationer hos familjer med hemmaboende barn. Resultatet visar även att det inte finns någon given prioritering av aspekter. Prioriteringarna kan skilja sig från en vara till en annan beroende på vid vilket tillfälle varan inhandlas, om varan har ett specifikt syfte eller vem det är som önskat varan. Gällande barnens inflytande så svarar majoriteten av deltagarna att barnen gärna får vara med och önska men att de inte har någon slutgiltig makt över vilka livsmedelsval som görs. Resultatet visar dock på att barnens indirekta påverkan på livsmedelsvalen är stor och att många av livsmedelsvalen görs baserade på barnens preferenser. Vid måltidssituationerna visar sig detta genom att de flesta av familjerna väljer att anpassa måltiderna på ett sådant sätt så att alla medlemmarna ska uppskatta det som äts. För att tillfredsställa medlemmarnas olika preferenser kan måltiderna anpassas genom att exempelvis erbjuda olika tillbehör eller genom att laga flera rätter vid vissa tillfällen. Resultatet visar även på att måltidssituationen som en gemensam samlingspunkt är en viktig social aspekt som föräldrarna värdesätter högt och gärna vill föra vidare till sina barn. Att känna glädje inför såväl matlagning som själva måltiden lyfts av flera deltagare och alla är överens om att hets, förbud och tvång kring mat är sådant som inte hör hemma vid matbordet.

Diskussion

Metoddiskussion

Det har varit viktigt i rollen som författare att hålla en neutral ställning och att formuleringar av frågor och följdfrågor har varit av sådan karaktär att deltagaren påverkas i så liten utsträckning som möjligt (Ahrne & Svensson, 2011). Det finns enligt Ahrne och Svensson (2011) alltid en viss risk att forskarens egna hypoteser speglar av sig i dennes formuleringar och därmed kan "smutsa ned" den insamlade data och minska trovärdigheten i resultatet. Detta är något som under hela studiens gång lyfts och upprepats för att minimera risken för ett snedvridet resultat. Även ljudinspelningen kan uppfattas som påträngande för deltagaren och risken för att de begränsar sig i sina uttalanden ökar (Tjora, 2011). Vi uppfattade dock inte att detta var ett problem för någon utav deltagarna.

Valet att genomföra en kvalitativ intervju- och observationsstudie baserades på intresset att utforska de tankar och värderingar som ligger bakom de val som görs, där semi-strukturerade intervjuer öppnade upp för djupare tankar och reflektioner (Kvale & Brinkmann, 2009). Ett annat alternativ som diskuterades var att använda sig av fokusgrupper vars fördel är att kvalitativ data kan samlas in från flera deltagare på samma gång (Kvale & Brinkmann, 2009). Fokusgrupper hade även kunnat öppna upp för intressanta diskussioner där deltagarna kunnat utbyta tankar, reflektioner och erfarenheter. Nackdelen med gruppdiskussioner är att det finns alltid en risk att deltagarna påverkar varandra och att någon väljer att anpassa sina svar efter vad majoriteten tycker och därmed ge ett missvisande resultat. Anledningen till att fokusgrupper valdes bort som metod var på grund av svårigheten att rekrytera deltagare som alla hade möjlighet att ställa upp vid samma tillfälle.

Att använda deltagande observation som en del av metoden kan ha både för- och nackdelar, där fördelarna med att kunna utforska människor i deras naturligt sociala kontext (Tjora, 2011) i detta fall vägde tyngre. Risken finns dock att deltagarna påverkats av observatörens medverkan och därmed ändrat sitt vanliga köpbeteende (Tjora, 2011). Det mest troliga scenariot är då att deltagaren valt andra varor än de vanligen gör, utifrån vad de tror att vi som observatörer och kostvetare skulle anse vara bra livsmedel. Fördelen med den uppföljande intervjun var då att man lättare kunde se om deltagarens val i butiken avvek från de resonemang som fördes under intervjun. Att ha en person som går bakom och iakttar och antecknar ens handlingar är inte heller en helt naturlig situation och en deltagare uttryckte vid observationens inledning något skämtsamt att "man blir stressad av att ha dig med" när hon missat en vara.

Storleken på matinköpen vi observationstillfällena skiljde sig åt mellan deltagarna där allt ifrån storhandling till inköp av enbart ett fåtal varor förekom. Detta kan ha påverkat den uppföljande intervjun då observationens främsta syfte, tillsammans med intervjuguiden, var att fungera som ett underlag till de frågor som ställdes vid intervjun. Ett större matinköp innebar fler livsmedelsval att observera och därmed ett större intervjuunderlag. Vid framtida studier av liknande karaktär kan det därför vara en god idé att vid rekryteringen av deltagare sätta ett minimumkrav för matinköpets omfång. Detta för att säkerställa att förutsättningarna är desamma för alla deltagare, något som kan bidra till en ökad reliabilitet i resultatet.

Hur man hanterar rollen som intervjuare är av stor vikt när en intervjustudie genomförs då det förutom personlig intuition krävs att man behärskar metoder och teorier (Kvale & Brinkmann, 2009), något som till viss del färgat resultatet i uppsatsen. Avsaknaden av längre erfarenhet hos oss som genomförde studien ledde till en del misstag under datainsamlingen och lämnade en del hålrum i det färdiga materialet. Vissa frågor som ställdes under intervjun visade sig vid analysen ha givit mer kvantitativa än kvalitativa svar och någon form av följdfråga eller fördjupning hade då krävts från vår sida. Kvale och Brinkmann (2009) beskriver intervjuandet som ett hantverk där det krävs tid och praktisk träning för att bli skicklig på sitt område.

På grund av tidsbegränsning gjordes ett strategiskt urval, något som kan ha haft betydelse för de resonemang som fördes och därmed även ha påverkat studiens resultat. Ett annat urval hade således kunnat leda till andra svar och därmed andra slutsatser (Tjora, 2011). Att resultatet i stor utsträckning överensstämmer med tidigare forskning inom samma område styrker dock dess trovärdighet, även om inga generella slutsatser kan dras och resultatet inte anses som helt överförbart på alla familjer.

Då det egna kontaktnätet användes vid rekryteringen ledde det till att vissa deltagare hade någon form av personlig relation till någon utav författarna. Vid arbetets genomförande var det därför av stor vikt att upprätthålla en professionell distans och inte låta relationen synas i resultatet (Tjora, 2011) då det annars kan försämra tillförlitligheten. För att undvika att resultatet färgades valde vi därför vid analysen att koda varandras transkriberingar för att inte låta den egna kännedomen kring deltagaren påverka vilket material som ansågs intressant. Vid analysens genomförande kopplades meningsenheterna kontinuerligt till den ställda frågan ur intervjuguiden för att försäkra oss om att vår tolkning baserades på deltagarens svar och inte på tidigare vetskap om deltagaren.

Under studiens gång omformulerades syftet från att endast ha innefattat aspekter som är av betydelse vid livsmedelsval till att även inkludera måltidssituationer. Anledningen till denna utökning var att det under intervjuerna framkom en stor mängd relevant och intressant data som ansågs vara allt för talande och av stor vikt för att utesluta. Utifrån de svar som erhöles hade aspekter och värderingar som var direkt relaterade till måltidssituationen även en klar relation till vad som inhandlats i butiken. Livsmedelsvalen påverkades helt klart av vilka värderingar som fanns kring mat och matvanor, vilket till stor del visade sig i familjens måltidssituationer. Exempel på detta kan vara att föräldrarna valde livsmedel som de vet att barnen tycker om endast för att undvika konflikter vid matbordet. Livsmedelsinköpet var därmed direkt påverkat av vad det är föräldern prioriterar vid måltiden, nämligen en god stämning. En nackdel med denna sammanslagning kan vara att tolkningen av resultatet i vissa fall kan bli extra komplext, vilket också visar sig i våra val av kategorier. Att särskilja alla argument och kategorier har varit en stor utmaning och en medvetenhet finns från författarnas sida kring att kategoriseringen hade kunnat göras ännu tydligare. Om utrymme för mer analystid funnits, samt om den insamlade datan varit utförligare, hade eventuellt tydligare kategorier kunnat skapats och det latent innehåll hade kunnat mynna ut i övergripande teman (Graneheim & Lundman, 2003). Begränsningen av analystid och materialomfång kan till viss del även bero på författarnas bristande erfarenhet inom metoden.

Studiens validitet är god då resultatet visar på många likheter med det resultat som framkommit i tidigare forskning inom samma område eller med hjälp av liknande metoder (Tjora, 2011). Flera tidigare modeller som använts för att undersöka familjers konsumtionsmönster och matvanor visar i sitt resultat på samma eller liknande bakomliggande aspekter som de

som framkommit vid denna studie. Däremot nämner majoriteten av tidigare modeller ingenting om hur familjens sociala situation påverkar vare sig livsmedelsvalen eller måltidssituationen (Steptoe, Pollard & Wardle, 1995; Furst, Connors, Bisogni, Sobal & Winter-Falk, 1996; Steenkamp, 1997; Dagevos & van Ophem, 2013), något som enligt deltagarna i denna studie var en av de mest styrande/avgörande aspekterna. På så vis har denna studie påvisat ett resultat som kan ligga till grund för fortsatt forskning inom området.

Enligt Kvale och Brinkmann (2011) är det viktigt att redan innan datainsamlingen bestämma hur det insamlade materialet ska analyseras, ett tillvägagångssätt som inte används vid genomförandet av denna studie. Istället valdes att i förväg läsa på om de olika analysmetoderna men beslutet att grunda analysen på en klassisk kvalitativ innehållsanalys togs inte förrän datan var insamlad. Det empiriskt insamlade materialet bearbetades ett flertal gånger där fokus lades på att se vad i materialet som ansågs mest intressant och om några tydliga mönster kunde ses (Tjora, 2011) innan det kondenserades och kodades. Nackdelen med detta tillvägagångssätt är att mängden data efter kodningen kändes aningen stor och innehållet aningen spretigt, vilket kan tyda på det som Kvale och Brinkmann (2009) kallar "Kvalitativ positivism", det vill säga "strävan efter vetenskaplig respektabilitet genom att låta den positivistiska tonvikten på stora mängder kvantitativa data speglas i en stor mängd kvalitativa data" (s. 207).

Valet att främst utgå från Kvale och Brinkman (2009), Tjora (2011) och Ahrne och Svensson (2011) grundar sig i att det är författare som har en lång erfarenhet av just kvalitativa metoder och därmed en hög trovärdighet inom området för forskningsmetodik. Övrig litteratur och forskning så som Steptoe, Pollard och Wardle, (1995), Furst, Connors, Bisogni, Sobal och Winter-Falk, (1996) anser vi trots utgivningsåren fortfarande vara aktuell då flera nya studier fortsatt väljer att referera till dessa modeller och litteraturen bakom dem.

Resultatdiskussion

En av de tydligaste aspekterna som framkom i resultatet var gemenskapens betydelse. Alla deltagare nämnde på ett eller annat sätt att de värdesatte det sociala som måltidssituationer kan innefatta. Intressant var även att denna gemenskapsaspekt, tillsammans med de övriga aspekter inom kategorin *Familjedynamik*, rankades som en essentiell del i vad föräldrarna vill att sina barn ska få med sig. Att gemenskapen även många gånger vägde tyngre än själva måltiden visar på att den sociala kontexten som äger rum i en familj definitivt kan påverka vad det är som förtärs, både på gott och ont. Samtidigt är det flera deltagare som nämnde att det fanns en svårighet i att faktiskt få till tiden att tillsammans samlas kring en måltid, ofta på grund av att flera av familjemedlemmarna hade aktiviteter som styr när och hur de kan planera in måltider. En slutsats som går att dra utifrån detta är att det är svårt att omsätta det man önskar i praktiken.

Resultatet visar också att även om flera kategorier går att koppla till livsmedelsval så är måltidssituationerna till stor del det som styr valen av livsmedel. Det är oftare på grund av *hur* och *när* man äter som styr vad man handlar mer än att själva livsmedlet styr sättet man äter, alltså själva måltidssituationen. Deltagarna handlar vanligtvis en produkt på grund av dess egenskaper men dessa egenskaper är allt som oftast i direkt relation till måltidssituationen. Exempel på detta kan vara situationer där det finns en tidsbegränsning eller där man som förälder väljer att inte ta en argumentation kring vad som serveras.

Flera av deltagarna nämnde att barnen inte hade något större inflytande i det slutgiltiga beslutet i varken vad som äts eller inhandlas. Däremot motiverade flera av dem att vissa livsmedel gjordes på grund av att barnen föredrog en viss produkt. Detta kan tyda på att barnen har en indirekt påverkan på föräldrarnas beslut då de gärna vill göra val som de vet tillfredsställer barnen (Haselhoff, Faupel & Holzmüller, 2014). Samtidigt anser sig föräldrarna ha makten och tror att de, oberoende av barnen, tar beslutet. Denna auktoritet, tillsammans med den uttalande betydelsen av en tillräcklig ekonomi, samstämmer med Delormier, Frohlich och Potvins (2009) teori om att auktoritativa och ekonomiska resurser är grundläggande inom området matval ur ett familjeperspektiv. Familjen är trots allt en enhet och även om själva beslutet tas av en auktoritet så ingår de övriga medlemmarnas åsikter och preferenser i vad som kan färga auktoritetens val.

Svensson et al. (2014) redogör för att svenska barns totala intag av socker är högre på fredagar, samt under helger, i jämförelse med övriga veckodagar. Flera av deltagarna nämnde att barnen fick vara med och bestämma i större utsträckning i samband med fredagsmys eller lördagsgodis, vilket då kan styrka att barnens inflytande ökar mängden ohälsosam mat precis som De Bourdenaudhuij och Van Ost (1998) indikerar. Detta kan även styrkas genom uttalandet "Plötsligt så äter man kanske mer godis än man gjorde förut, bara för att barnen får äta godis på lördagar så sitter man själv och äter".

Studien visade även att butikens utbud är en viktig aspekt vid val av livsmedel. Som presenterats i resultatet med hjälp av kategorierna kan konsumtion av livsmedel idag närmast liknas vid ett smörgåsbord av möjligheter. Dessa möjligheter kan hjälpa konsumenter att göra mer medvetna val men kan också göra att valet i sig är svårt (Gabriel & Lang, 2006). Valen som deltagarna gör grundar sig främst i ett behov av en produkt. Detta behov tillfredsställs genom att butiken man valt tillhandahåller produkten, med andra ord att utbudet är tillräckligt för att de ska vilja göra sina köp där. Utbudet kan därmed vara en motivering till valet av butik och i det flesta fall uppskattas ett stort utbud.

Utbud och efterfrågan är två begrepp som ofta går hand i hand där priset är en gemensam nämnare. I Dagevos och van Ophems (2013) modell *Food Consumption Value* talar man också om produktens värde utifrån pris som en aspekt vid valet. Människor som lever med en mer eller mindre ekonomisk begränsning kommer att lägga in priset som en faktor vid val av livsmedel (Delormier, Frohlich & Potvin, 2009; Lusk & Briggeman, 2009), något som även resultatet i denna uppsats påvisade.

Graden av kunskap hos deltagarna visade sig ha väldigt stor inverkan på vilka varor eller livsmedel de valde att köpa. Att göra val baserade på den kunskap man har betyder dock inte per automatik att man har god kunskap då även bristande kunskap kan vara anledningen att man väljer en vara framför en annan. Gabriel & Lang (2006) menar på att ett val utan information inte är ett riktigt val, det vill säga att alla val på ett eller annat sätt baseras på någon form av kunskap. Det finns lagar och regler gällande livsmedelsinformation och märkning av produkter (Livsmedelsverket, 2015g) men det är konsumentens kunskap som i slutändan avgör hur denna information tolkas. Resultatet visade dock att de som ansåg sig ha god kunskap inom ett område även argumenterade för det som en styrande aspekt i större utsträckning. På frågan om varför ekologisk mat är en viktig aspekt svarade de flesta att de ville undvika besprutade produkter som är dåliga för både kropp och miljö samt att de värnar om bra förhållanden för djuren, aspekter som alla ligger i linje med krav som ställs för att en vara ska få klassas som ekologisk (Livsmedelsverket, 2015h). God kunskap gällande just ekologiska livsmedel speglar alltså i väldigt stor utsträckning människors matval och forskning visar på

att de som handlar mest ekologiska varor även är mycket miljömedvetna (Chrysohoidis & Krystallis, 2005). En av deltagarna nämner exempelvis att hennes kunskap gällande ekologiska produkter har ökat genom hennes arbete och det har i sin tur påverkat hennes livsmedelsval.

Sett utifrån tidigare forskning har studiens resultat och kategorier en hel del gemensamt med *Family Food Choice Motives* (Roos, Letho & Ray, 2012). Precis som resultatet visar i deras undersökning är en av de mer betydelsefulla aspekterna vid livsmedelsval produktens innehåll. Roos, Letho och Ray (2012) kategoriserar detta som "Health and natural content" medan denna studie benämner aspekten som "Innehåll", en underkategori till den mer övergripande kategorin "Produktens egenskaper. En intressant del i detta är att hälsan och det naturliga innehållet verkar vara en aspekt som har större betydelse vid livsmedelsval i familjer än vad det har för den ensamme konsumenten (Roos, Letho & Ray, 2012). Enligt vissa deltagarna i studien rankas även barnens hälsa och välmående högre än vad föräldrarnas egna gör. Samtidigt tyder resultatet på att det för en del deltagare är mer viktigt att bibehålla sin hälsa och vara hälsosam just för barnens skull. Att bli förälder kan vara perspektivskiftande och kan därmed göra att val av livsmedel och sättet man konsumerar på förändras.

I relation till ovanstående aspekter visar resultatet att det hos flertalet deltagare är viktigt att föra vidare ett sunt förhållningssätt till mat till barnen. Flera deltagare nämner att de vill att barnen ska ha en positiv anknytning till mat och att de ska känna matglädje utan tvång och hets. Men det finns ett visst restriktivt ätande från en del av deltagarna som strider mot detta förhållningssätt. Det finns alltså en ambivalens mellan att leva som man lär och att samtidigt ha ett eget förhållningssätt till mat som inte överensstämmer med vad man vill lära barnen, ett typ av moraliskt dilemma.

Det råder en hög grad av komplexitet mellan flera av kategorierna som presenterats i studien och att påvisa vilka aspekter som är av störst betydelse är nästintill en omöjlighet av den anledningen att studien innefattar människor. Att studera människors beteenden och resonemang kring ett ämne kan aldrig ge ett entydigt svar då människan till sin natur är föränderlig. Det som en gång var en självklarhet vid ett val av livsmedel kan komma att ändra sig med tidens gång, något som studien visar genom att deltagarnas tankar, idéer och resonemang kring val av livsmedel är i ständig förändring.

Slutsatser och implikationer

Slutsaten av studien är att val av livsmedel i en familjekontext är svåra att fånga upp och ännu svårare att visa någon prioriteringsordning på. Kategorierna må stå för sig själva men resultatet talar för att de sällan är oberoende av varandra. För att kunna dra mer välgrundade slutsatser kring familjers livsmedelsval krävs mer utförlig data som över en längre tid kan visa på hur resonemangen förs och utvecklas. Då studien endast omfattat nio stycken deltagare är generaliserbarheten relativt låg och mer forskning och större studier behövs för att kunna validera resultatet. Samtidigt visar tidigare forskning inom området på stora likheter med resultatet i denna studie. Vid vidare forskning kan det vara av vikt att bredda det strategiska urvalet så att det innefattar deltagare med varierad socioekonomisk status och kulturell bakgrund för att på ett bättre sätt kunna spegla verkligheten. Ett bredare urval kan även innebära att involvera både föräldrarna men även barnen för att se om synen på familjens matvanor skiljer sig åt mellan familjemedlemmarna. För en mer djupgående undersökning kan man även välja att följa flera enskilda familjer under längre tid, en så kallad longitudinell studie.

På så vis kan en tydligare bild skapas av hur eller om livsmedelsval och måltidssituationer förändras i samband med att familjen växer eller barnen blir äldre.

Vidare forskning kan bidra till att förstå hur sociologiska fenomen skapas kring mat och hur vi människor förhåller oss till dem. Genom att studera människors resonemang, tankar och idéer kan vi som yrkesverksamma inom området kostvetenskap arbeta för en bättre hälsa för alla. Resultatet i denna studie visar precis som flera tidigare undersökningar exempelvis på sambandet mellan barns inflytande och mindre hälsosamma matval och den sociala betydelsen av den gemensamma måltiden. Resultat som kan kopplas till tidigare forskning som visar att synen på mat är något som följer med oss ifrån barndomen och upp i vuxen ålder. Maten ur ett familjeperspektiv är ett intressant område för vidare tvärvetenskaplig forskning som kan engagera såväl psykologiska, sociologiska som kostvetenskapliga professioner.

Referenser

Ahrne, G., & Svensson, P. (2011). *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber.

Brown, R., & Ogden, J. (2004). Children's eating attitudes and behaviour: a study of the modelling and control theories of parental influence. *Health Education Research*, 19(3), 261-271. doi: 10.1093/her/cyg040

Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber.

Chryssohoidis, George M., & A, Krystallis. (2005). Organic consumers' personal values research: Testing and validating the list of values (LOV) scale and implementing a value-based segmentation task. *ScienceDirect*, 16(7), 585-599. doi:10.1016/j.foodqual.2005.01.003

Dagevos, H., & van Ophem, J. (2013). Food consumption value: Developing a consumer-centred concept of value in the field of food. *British Food Journal*, 115(10), 1473 - 1486. doi: 10.1108/BFJ-06-2011-0166

De Backer, C. (2013). Family meal traditions. Comparing reported childhood food habits to current food habits among university students. *Appetite*, 69(1), 64-70. doi: 10.1016/j.appet.2013.05.013

De Bourdenaudhuij, I., & Van Ost, P. (1998). Family members' influence on decision-making about food: differences in perception and relationship with healthy eating. *American Journal of Health Promotion*, 13(2), 73-81. doi:10.4278/0890-1171-13.2.73

Delormier, T., Frohlich, K., & Potvin, L. (2009). Food and eating as social practice – understanding eating patterns as social phenomena and implications for public health. *Sociology of Health and Illness*, 31(2), 215-228. doi: 10.1111/j.1467-9566.2008.01128.x

Ekstöm, M. (1990). *Kost, klass & kön* (Doktorsavhandling, Umeå studies in sociology, 98). Umeå: Umeå universitet. Hämtad 2015-04-01 från <http://umu.diva-portal.org/smash/get/diva2:604575/FULLTEXT01.pdf>

Fjellström, C. (2007). Att skapa en relation- laga mat som symbolhandling. I M. Pipping Ekström, K. Bergström, H. Åberg & H. Prell (red.). *Hushållsvetenskap & Co* (MHM-rapport, 2007:39). Göteborg: Institutionen för mat, hälsa och miljö, Göteborgs universitet.

Fotopoulos, C., Krystallis, A., Vassallo, M., & Pagiaslis, A. (2009). Food Choice Questionnaire (FCQ) revisited. Suggestions for the development of an enhanced general food motivation model. *Appetite*, 52(1), 199-208. doi:10.1016/j.appet.2008.09.014

Frostling-Henningsson, M., Hedbom, M., & Thuresson, L. (2010). *Varför skiljer sig intention från handling vid val av livsmedel?* (Forskningsrapport, 2010:2). Stockholm: Företagsekonomiska institutionen och Institutionen för reklam & PR.

- Furst, T., Connors, M., Bisogni, C., Sobal, J., & Winter Falk, L. (1996). Food Choice: a conceptual model of the process. *Appetite* 26(3), 247-266. doi: 10.1006/appe.1996.0019
- Gabriel, Y., & Lang, T. (2006). *The Unmanageable consumer*. London: SAGE.
- Granskär, M., & Höglund-Nielsen, B. (2008). *Tillämpad kvalitativ forskning inom hälso- och sjukvård*. Lund: Studentlitteratur.
- Grunert, K. (2005). Food quality and safety: consumer perception and demand. *European Review of Agricultural Economics*, 32(3), 369-391. doi:10.1093/eurrag/jbi011
- Haselhoff, V., Faupel, U., & Holzmüller, H. (2014). Strategies of children and parents during shopping for groceries. *Young Consumers*, 15(1), 17 - 36. doi: 10.1108/YC-03-2013-00366
- Hoare, A., Vigro-Milton, M., Boak, R., Gold, L., Waters, E., Gussy, M.,...de Silva, A M. (2014). A qualitative study of the factors that influence mothers when choosing drinks for their young children. *BMC Research Notes*, 7(430), sidnummer saknas . doi: 10.1186/1756-0500-7-430
- ICA Gruppen. (2014). *Nyckelhålsmärkningen firar 25 år och ICA tar märkningen vidare*. Hämtad 2015-05-15 från <http://www.icagruppen.se/arkiv/pressmeddelandearkiv/2014/nyckelsmarkningen-firar-25-ar-och-ica-tar-markningen-vidare/>
- Johansson, A., & Söderlund, J. (2014). Att vara eller icke vara- medveten om kostråden. (Kandidatuppsats). Göteborg: Institutionen för Kost- och Idrottsvetenskap, Göteborgs universitet. Hämtad 2015-03-29 från https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/36222/1/gupea_2077_36222_1.pdf
- Johansson, B. (red.) (2007). *Konsumera mera - dyrköpt lycka*. Stockholm: Formas.
- Jordbruksverket. (2015). *Jordbruksverket*. Hämtad 2015-04-16 från <http://www.jordbruksverket.se/>
- Jordbruksverket. (2012). *Trender i matkonsumtion- folkhälsoaspekter*. Jönköping: Jordbruksverket.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Lindeman, M., & Sirelius, M. (2001). Food choice ideologies: the modern manifestations of normative and humanist views of the world. *Appetite*, 37(3), 175-184. doi:10.1006/appe.2001.0437
- Lindeman, M., & Väänänen, M. (2000). Measurement of ethical food choice motives. *Appetite*, 34(1), 55-59. doi: 10.1006/appe.1999.0293
- Livsmedelsverket. (2015a). *Livsmedelsverket*. Hämtad 2015-03-31 från <http://www.livsmedelsverket.se/>

- Livsmedelsverket. (2015b). *Kostråd & matvanor- Vuxna*. Hämtad 2015-05-12 från <http://www.livsmedelsverket.se/matvanor-halsa--miljo/kostrad-och-matvanor/vuxna/>
- Livsmedelsverket. (2015c). *Kostråd & matvanor- Barn 2-18 år*. Hämtad 2015-05-12 från <http://www.livsmedelsverket.se/matvanor-halsa--miljo/kostrad-och-matvanor/barn-och-ungdomar/barn-2-18-ar/>
- Livsmedelsverket. (2015d). *Nyckelhålet- enkelt att välja nyttigt*. Hämtad 2015-04-14 från <http://www.livsmedelsverket.se/livsmedel-och-innehall/text-pa-forpackning-markning/nyckelhalet/>
- Livsmedelsverket. (2015e). *Tallriksmodellen*. Hämtad 2015-04-15 från <http://www.livsmedelsverket.se/matvanor-halsa--miljo/kostrad-och-matvanor/tallriksmodellen/>
- Livsmedelsverket. (2015f). *Miljösmarta matval*. Hämtad 2015-04-16 från <http://www.livsmedelsverket.se/matvanor-halsa--miljo/miljo/miljosmarta-matval2/>
- Livsmedelsverket. (2015g). *Regler om livsmedelsinformation och märkning*. Hämtad 2015-05-15 från <http://www.livsmedelsverket.se/produktion-handel--kontroll/livsmedelsinformation-markning-och-pastaenden/regler-om-livsmedelsinformation-och-markning/>
- Livsmedelsverket. (2015h). *Ekologisk mat*. Hämtad 2015-05-15 från <http://www.livsmedelsverket.se/produktion-handel--kontroll/produktion-av-livsmedel/kontroll-och-markning-av-ekologisk-mat/>
- Lusk, J., & Briggeman, B. (2009). Food Values. *American Journal of Agricultural Economics*, 91(1), 184-196. doi: 10.1111/j.1467-8276.2008.01175.x
- Nordic Council of Ministers (2014). *Nordic Nutrition Recommendations 2012. Integrating nutrition and physical activity*. Copenhagen: Nordic Council of Ministers.
- Nørgaard, M.K. (2009). *Family decision-making during food buying- volume 1* (Doktorsavhandling, Aarhus School of Business, 10). Aarhus: Aarhus University. Hämtad 2015-05-12 från http://pure.au.dk/portal/files/9102/Noergaard_2010_volume_1
- Nørgaard, M.K., Bruns, K., Haudrup Christensen, P., & Romero Mikkelsen, M. (2007). Children's influence on and participation in the family decision process during food buying. *Young Consumers*, 8(3), 197-216. doi:10.1108/17473610710780945
- Roos, E., Letho, R., & Ray, C. (2012). Parental family food choice motives and children's food intake. *Food Quality and Preference*, 24(1), 85-91. doi:10.1016/j.foodqual.2011.09.006
- Statens folkhälsoinstitut. (2010). *Matvanor och livsmedel Kunskapsunderlag för Folkhälsopolitisk rapport 2010*. Östersund: Statens folkhälsoinstitut.

Statistiska centralbyrån. (2013a). *Befolkningsstatistik 2012- Hushållsstatistik*. Hämtad 2015-05-19 från http://www.scb.se/sv_/Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Befolkning/Befolkningens-sammansattning/Befolkningsstatistik/25788/25795/Behallare-for-Press/367855/

Statistiska centralbyrån. (2013b). *Livsmedelsförsäljningsstatistik 2013 - Livsmedelsförsäljningen inom detaljhandeln*. Stockholm: Statistiska centralbyrån.

Steenkamp, J.-B. (1997). Dynamics in consumer behavior with respect to agricultural and food products. I B. Wierenga, A. Van Tilburg, K. G. Grunert, J.-B. Steenkamp och M. Wedel (Red.), *Agricultural Marketing and Consumer Behavior in a Changing World* (s. 143-188). New York: Springer US.

Steinmetz, S., & Peterson, G. (2000). Family Dynamics. *Marriage and Family review*, 30(1-2), 1-4. doi: 10.1300/J002v30n01_01

Steptoe, A., Pollard, T., & Wardle, J. (1995). Development of a Measure of the Motives Underlying the Selection of Food: the Food Choice Questionnaire. *Appetite*, 25(3), 267-284. doi:10.1006/appe.1995.0061

Svensson, A., Larsson, C., Eiben, G., Lanfer, A., Pala, V., Hebestreit, A., . . . Lissner, L. (2014). European children's sugar intake on weekdays versus weekends: The IDEFICS study. *European Journal of Clinical Nutrition*, 68(7), 822-828. doi: 10.1038/ejcn.2014.87

Tjora, A. (2012). *Från nyfikenhet till systematisk kunskap: kvalitativ forskning i praktiken*. Lund: Studentlitteratur.

Bilagor

Bilaga 1, Informationsbrev till deltagare

Introduktion

Materialet från denna intervju kommer att utgöra en del av en studie som ligger till grund för vår kandidatuppsats. Uppsatsen är vårt avslutande arbete vid Institutionen för Kost och Idrottsvetenskap (IKI) under Hälsopromotionsprogrammet vid Göteborgs Universitet.

Syftet med uppsatsen är ”att utforska aspekter som är av betydelse vid livsmedelsval hos familjer med hemmaboende barn.”

Deltagandet består av två delar; en observationsdel och en intervjudel. Observationsdelen är utformad att en av oss författare följer med er på en tur i er matbutik när ni ska handla. Här ställs en del frågor utifrån de observationer som görs. En kvittokopia från detta tillfälle önskas som stöd till övrigt material. Därefter sker en kompletterande intervju hemma hos dig som intervjuperson eller annan lämplig plats. Intervjun är semistrukturerad vilket innebär att frågorna som ställs är någorlunda öppna där du som intervjuperson har möjlighet att utveckla och beskriva dina svar utförligt. Vi är intresserade av att förstå allt utifrån din synvinkel och därmed finns det inga rätt eller fel. Eftersom vi vill koncentrera oss på samtalet kommer vi att använda oss av en mobiltelefon för att spela in ljud under observationen och intervjutillfället.

Informerat samtycke och konfidentialitet

Du som intervjuperson deltar frivilligt och du kan när som helst avbryta intervjun. Du kommer att vara anonym i uppsatsen och din identitet kommer inte vara känd för andra än författarna. Information som framkommer under intervjun kan komma att publiceras i forsknings syfte. Du som intervjuperson har rätt att ta del av det färdiga projektarbetet.

Frida Johansson, Malin Arvidsson, Sandra Nilsson
Hälsopromotionsprogrammet, Göteborgs Universitet.

Kontaktuppgifter:

malin_arvidsson_@hotmail.com	tel. 070-438 99 31
gusjohfrau@student.gu.se	tel. 070-566 41 77
sandraniilsson@gmail.com	tel. 073-056 16 63

Bilaga 2, Observationsmall

Observationsmall
Frukt & Grönt:
Bröd & Spannmål:
Mejeriprodukter:
Kött & Chark:
Färdigmat:
Godis & Snacks:
Torrvaror & Konserver:

Bilaga 3, Intervjuguide

Intervjufrågor

- Berätta lite kort om din familj.
 - Antal, ålder, sysselsättning.
- Hur mycket lägger ni i genomsnitt på mat i månaden?
- Berätta lite om era matvanor.
 - Har/Hur har de förändrats sedan ni fick barn?
 - Brukar alla i familjen äta samma mat? Om nej: Vad är det som skiljer?
 - Vad passar ni på att äta när barnen inte är med?

- Var brukar ni handla? Hur kommer det sig?
- Hur kan en shoppingtur gå till?
 - Vem handlar oftast? Är barnen med?
- Hur såg ert senaste matinköp ut?
- Vilka är typiska livsmedel hemma hos er?
 - Vad handlar de mest respektive minst av?
- Finns det skillnader i vad som köps beroende av vem i hushållet som handlar?
 - isåfall vad?
- Hur ofta handlar ni?
- Vilket inflytande anser ni barnen ha på valen av livsmedel i familjen?
- Vilka aspekter har betydelse vid köp av olika livsmedel?
 - Vad styr?
 - Vad prioriteras?
- Finns det någonting ni undviker när ni handlar?
- Finns det någonting ni skulle vilja föra vidare till era barn, ställningstaganden/prioriteringar?
- Finns det något ni skulle vilja tillägga?

Bilaga 4, Utdrag ur analysmaterial

Kvalitativ innehållsanalys

Färgerna är koder för respektive deltagare.

Meningsenhet	Kondensering	Kod	Underkategori	Kategori
ja asså de kan jag ju känna med blandfärs och korv. Jag vet i fan vad dom har stoppat i dom grejjerna. Du vet ju inte vad som finns där i va.	Vill veta vad maten innehåller	Innehållet är betydelsefullt	Innehåll	Produktens egenskaper
Och egentligen vill jag inte ha sötningsmedel heller på ett sätt så dom är ju inte varje dag utan mer, ja speciella i sådana fall. Ja nä, jag vill ha rent. Det är viktigt.	Vill egentligen undvika även sötningsmedel men det går an ibland. Viktigt med rena produkter.	Vill ha rena produkter.	Innehåll	Produktens egenskaper
Framförallt så är det väl vad dom, alltså att det är naturligt så det inte är massa konstiga grejer.	Vill ha så rena produkter som möjligt utan tillsatser.	Rena produkter och råvaror.	Innehåll	Produktens egenskaper
jag vill göra allting från grunden så mycket det går. Väldigt ren mat, skulle aldrig köpta några färdigmat t.ex.	vill laga mat från grunden utan tillsatser, köper inte färdigmat	Rena produkter och råvaror	Innehåll	Produktens egenskaper
när det gäller grönsaker för att jag inte vill ha så mycket andra skitämnen	Vill inte få i sig bekämpningsmedel	Vill undvika bekämpningsmedel	Innehåll	Produktens egenskaper
jag tycker att det är bra livsmedel och jag äter alltid chlaröra och ägg till frukost. Det är gott och har bra näringsinnehåll.	Äter alltid chiafrön och ägg på grund av smak och näringsinnehåll	Vill ha frukost med bra näringsinnehåll	Innehåll	Produktens egenskaper
För mig betyder eko väldigt mycket. Att man inte får i sig massa bekämpningsmedel såna saker.	vill inte få i sig bekämpningsmedel	äta ren mat	Innehåll	Produktens egenskaper
Och sen så är det ju det också att många produk-	Bättre att äta sådant som inte är	Bättre att äta obesprutade	Innehåll	Produktens egenskaper

ter så är det ju bättre för en själv att äta det här som inte är besprutade. Å när man har barn då så vill man ju köpa såna produkter.	besprutat. Vill köpa ekologiskt till barnen.	produkter.		
Jag tror att det är bättre. Med alla dessa gifter och alltihopa.	Tror att ekologiskt är bättre pga mindre gifter.	Mindre gifter i ekologiska produkter.	Innehåll	Produktens egenskaper
De holländska.. har jag fått lärt mig.. innehåller inte alls lika mycket näringsämnen som de bör göra.	Holländska tomater innehåller mindre näringsämnen än de bör.	Undviker holländska tomater pga. för lite näring	Innehåll	Produktens egenskaper
X vill ju ha flingor, och nu äter han ju corn flakes. Men det är ju bara en massa socker.. Visst man ska ju även äta socker men man kan ju göra det till en viss gräns	Mamman gillar inte att sonen äter sockerrika flingor. Vill begränsa sockerintaget.	Vill minska sockerintaget	Innehåll	Produktens egenskaper
ja men där tittar vi ju exempelvis på, eller jag på vid light produkter eller saften jag köper att de är stevia . Finns det ett sånt alternativ så väljer jag stevia hellre som sötningemedel.	Väljer produkter sötade med stevia då möjligheten finns.	Väljer gärna produkter sötade med stevia	Innehåll	Produktens egenskaper
Innarbetat...Det vi tycker är det godaste rostbrödet.	Köper alltid samma rostbröd för det är godast	Etablerat brödval i familjen	smak	Produktens egenskaper
Vi tycker att, eller ja...Och så gillar vi den milda bättre än den vanliga naturella yoghurten.	tycker om smaken av mild yoghurt framför naturell yoghurt	smaken är påverkar valet av yoghurt	smak	produktens egenskaper
Ja ja den är himla god. Det var det att.. vi åt den igår och sen bara mhm, en sån kanske man ska ha	Spontanköpte produkten för att den var god.	Köpte den för att den var god	smak	Produktens egenskaper
Pastan väljer vi Barilla för den e bäst. Alla andra tycker jag e såhär, jag har provat alla, alla e såhär...de blir mjuka på utsidan och hårda inuti. I jämförelse.	Väljer Barilla's pasta för att den har bäst konsistens jämfört med andra.	Barilla's pasta har bäst konsistens.	smak	Produktens egenskaper

Störst, och det var mest i! De andra var bara småpaket och det vill jag inte ha!	Vill köpa storpack.	Storleken spelar roll.	förpackning	Produktens egenskaper
Jag gillar inte färdigförpackade grejer..det ser fräschare ut med dessa.	Vill att produkten ska se fräsch ut.	Vill ha fräscha produkter.	Förpackning	Produktens egenskaper
Jag gillar att köpa saker som man ser, ser produkten i. Du frågade mig om kycklingen... Jag köper inte frysta påsar för du kan inte se hur kycklingen ser ut i påsen. Och så är det med all mat.	Väjer inte förpackningar där produkten inte syns, vill kunna se vad man köper.	Hur produkten är förpackad avgörande.	förpackning	Produktens egenskaper
Jaa...Vi använder massa olika olja men nu är rapsolja slut...väljer olja efter storlek på förpackningen, de är de enda som har så stora flaskor.	väljer olja efter storlek på förpackning	storleken har betydelse	Förpackning	produktens egenskaper
Nej den var inte ekologisk! Där brukar vi, de är olika... (otydligt). Ekojästen fungerar inte som den andra jästen, den är lite svårare att förtä när man bakar	ekologisk jäst fungerar inte lika bra som vanlig jäst vid bakning	funktionen går före ekologi	funktion	produktens egenskaper
Men det ska jag kolla vad det är för datum på det. 1e juli var det på det, då var det lång hållbarhet. Då är det sån där mat som han vill ha hemma...så han kan impulslaga vissa saker, att det kan ligga länge oså..	Lång hållbarhet viktigt för att kunna lagra vissa livsmedel. Underlättar när man ska tillaga något utan planering.	hållbarheten påverkar	Funktion	Produktens egenskaper
Jag tycker inte att lågt pris är någonting positivt på mat, för min del. Det inger inte förtroende.	Tycker att lågt pris på mat inte är förtroendeingivande.	Vill inte köpa billig mat	Pris	Produktens egenskaper
Asså jag ifrågasätter värd när varorna blir för billiga. Då börjar jag undra vad det är i... jag köper	billiga varor har låg trovärdighet	pris kopplat till kvalite	Pris	Produktens egenskaper

ju inte på kampanj om jag inte tycker att det är en bra produkt, då spelar det ingen roll hur billig den				
jag tittar ju mkt på.. pris är de ju kanske mkt. Eftersom jag tittar ju på ICA produkter. Finns det ett ICA alternativ så köper jag ju gärna de för de är billigare för mig som ICA anställd.	Tittar på pris. Kan köpa ICA-produkter billigare pga ICA-anställning	Tittar på pris och köper ICA-produkter billigt pga anställning.	Pris	Produktens egenskaper
Jag är en "sucker för rabatter".	Handlar gärna på rabatt	uppskattar rabatter	pris	Produktens egenskaper
men man kan ju bli lurad av de där extrapriserna i affären.. ganska mycket. Istället för att bara köpa en så köper man två, för man sparar en heeel krona höhö!	Man kan bli lurad av extrapriserna om man inte är uppmärksam.	Viktigt att vara uppmärksam så man inte blir lurad.	pris	Produktens egenskaper
Förutom smöret då för att jag tycker att de är svindyrt. Varför de är så dyrt förstår jag inte riktigt."	Ekologiskt smör för dyrt.	Livsmedlets ekonomiska värde	pris	Produktens egenskaper
Vi läser ju de där tidningarna varje vecka och planerar lite efter Willys tidning vad vi ska äta. Då kan man liksom bli inspirerad av vad det finns för kampanjvaror.	Handlar gärna efter erbjudanden och rabatter	Planerar efter erbjudanden	pris	produktens egenskaper
Jag tycker att jag går mer på priset... ja ialf att de ska vara ett medelpris...Björn han köper ju bara de han vill ha, han tittar inte ens. Han har ingen aning, hehe. han är inte å handlar så ofta om jag säger så.	Den ena föräldern tänker mer på priset än den andra.	priset har betydelse	pris	Produktens egenskaper
Jag har svårt för billiga varor också, såhär "frost kyckling, 20 kr". Vad har	Misstänksam mot framställningen utav billiga matva-	Billiga matvaror detsamma som dåliga.	pris	Produktens egenskaper

ni lagt i den kycklingen som gjorde att det bara kostade 20 kr att föda upp ett djur på sättet? Det är för billigt, jag blir misstänksam och köper inte det.	ror			
Men jag köper ju inte äpplen som kostar 60 kr/kg utan man tänker ju sig för när man handlar.	Tänker på priset vid inköp	Priset viktigt	Pris	Produktens egenskaper
Jag försöker ta eco så gott jag kan. Men det hänger på priset.	köper gärna eco men priset påverkar	pris före ekologi	pris	Produktens egenskaper
jag tycker är så tråkigt att de är så stor prisskillnad på bra och sämre mat. För jag tycker att alla ska kunna få äta bra mat!	Stora prisskillnader mellan bra och sämre mat.	Bra mat är dyr	pris	Produktens egenskaper